

Od redakcji

Zabij to i wyjedź z tego miasta (2019) Mariusza Wilczyńskiego jako pierwszy w historii długometrażowy film animowany zdobył główną nagrodę na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni. Sukces ten przede wszystkim potwierdza niezwyklej kunszt reżysera i wielowymiarowość jego dzieła. Świadczy też o instytucjonalnym zrównaniu (nawet jeśli tylko chwilowym) statusu filmu animowanego i aktorskiego. Polska animacja nie musi potwierdzać swojej wartości – jest jedynie niedostatecznie widoczna.

Film Wilczyńskiego pokazuje coś jeszcze. Będąc opowieścią w dużym stopniu autobiograficzną, ujawnia nieoczywistość i meandryczność strategii dokumentalistycznych. Za pomocą rysunkowej kreacji mówi o rzeczywistych miejscach, ludziach, sytuacjach. I właśnie kwestia problematyczności rozgraniczeń rodzajów jest głównym tematem niniejszego tomu. Już w otwierającym go tekście Pawła Sitkiewicza śledztwo dotyczące początków polskiej animacji dowodzi, jak trudno tu o twarde kategorie i podziały. Z tą próbą klasyfikacji współgra artykuł Bogusława Zmudzińskiego, porządkujący pejzaż współczesnych form animacji. Beata Kosińska-Krippner kieruje czytelników w inne rejony, starając się znaleźć ład w gąszczu gatunków telewizyjnych (faktualnych i *reality TV*).

Najsilniej w hybrydyczny krajobraz rodzajowy wpisuje się tekst Agnieszki Powierskiej o realizowanych przez młodych twórców filmach z pogranicza animacji i dokumentu. Karolina Sikorska i Sandra Frydrysiak, pisząc o dokumentach feministycznych, idą w stronę praktyki filmowej zaangażowanej politycznie. W tym dziale najspokojniej wybrzmiewa analityczny esej Piotra Pławuszczyńskiego o *Braciach Wojciecha Staronia*.

Paradoksalnie, zwrócenie się ku archiwom w poszukiwaniu form dokumentalnych także nie daje szansy na znalezienie jasnych podziałów. Grzegorz Rogowski, opisując mechanizmy produkcji i dystrybucji *Sztandaru wolności* Ryszarda Ordyńskiego z 1935 r., bada ideologiczny potencjał ówczesnych strategii dokumentalnych. Cofając się o dekadę względem tego okresu, Małgorzata Radkiewicz skupia się na funkcjonowaniu „dokumentów obrazowych” zarówno w piśmiennictwie, jak i praktyce filmowej. Jacek Szymala i Andrei Rogatchevski odtwarzają historię realizacji polskich materiałów filmowych z wypraw polarnych na wyspy Svalbardu. Część tę zamyka opracowane przez Marcina Giżyckiego kalendarium życia i twórczości Zenona Wasilewskiego, doskonale wypełniające lukę w badaniach na temat jednego z najważniejszych twórców polskiej animacji.

Obok wiodącego tematu tomu, ale i w bliskim z nim związku, lokuje się tekst Andrzeja Gwoźdźcia o wciąż nie dość wyrazistym obrazie powstań śląskich w kinie polskim. W dziale „Ujęcia” Sławomir Sikora proponuje antropologiczny namysł nad pojęciem „niepamięć” w kontekście dokumentów o powojennej traumie. Felieton Marcina Giżyckiego tym razem jest poświęcony filmowi werdykalnemu, którego rozwój – wbrew pozorom – wcale nie ogranicza się do praktyk smartfonowych.

Dział recenzji poświęciliśmy trzem znaczącym książkom: *Czas w kinie. Doświadczenie temporalne w „slow cinema”* Marty Stańczyk, nagrodzonej za debiut przez Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami, monumentalnej pracy Andrzeja Dębskiego *Nowoczesność, rozrywka, propaganda. Historia kina we Wrocławiu w latach 1919-1945* oraz antologii *(Nie)zapomniani dokumentaliści* pod redakcją Katarzyny Mąki-Malatyńskiej i Jolanty Lemann-Zajček.

Wspomnieniem Marcina Giżyckiego żegnamy Tamarę Sorbian-Kasprzycką – ważną postać polskiego kina animowanego.

Karolina Kosińska